

való törekvést elkerüljék és becsületes munkával s anyaggal igyekezzenek hatást elérni.

Különösen érdekes szerepet játszanak a köz számára készült belső berendezések közt az iskolák. Az Art et Décoration legutóbbi száma (október) A SVÉDORSZÁGI MŰVÉSZI ISKOLADISZÍTÉSSEL foglalkozik. Irigylésre méltó e kis ország, művészi törekvéseit tekintve, már 15 év óta fordítanak figyelmet az iskolák dekorálására is. E célt két egyesület ápolja „Művészet az iskolában“ címen, az egyik Stockholmban, a másik Göteborgban fejt ki tevékenységet. A stockholmi egyesület csak 1897 óta áll fenn s már is sikeres eredményeket mutathat fel. Tagjainak száma mintegy 200. Évi tagdíj 12 korona. Ebből és más alapokból építészekkel iskola-berendezést terveztetnek, festőkkel meg freskót készíttetnek. Különösen figyelemre méltók a freskók. Nils Kreuger, Carl Larsson, Jenő herceg e tekintetben párját ritkítják az egész világon. Tárgyaikat leginkább a hazai történetből, vidékekről és népéletből merítik. Larsson „Karének“ című képe pl. deákok vallásos ünnepét ábrázolja, amint körben állva énekelnek, az őszinte hit és áhítat legszerencsésebb kifejezése ül az arcokon. Kreuger Oeland szigetének szakadékos világába vezeti kis közönségét, amelyen szabadságot élvező csikók fickándozásai teszik elevenné a különben komor tájat. Larsson az október végének hangulatát mutatja be egy göteburgi liceum falán, amelyen a hervadás, az ősz mellett az ifjúság örökké vidám és diadalmaskodó képe van feltüntetve. És így tovább. Mint látjuk, Svédország már túl van az iskolák művészi elrendezésének kezdetén, ott már e téren a legszebb gyümölcsök teremnek.

SZAKIRODALOM.

FARAGÓ ÖDÖN: IPARMŰVÉSZET. 6, egyenkint 10—10 lapot magában foglaló füzet. Ára az egész műnek 60 korona. A szerző kiadása.

Faragó Ödön nem szorul arra, hogy őt a Magyar Iparművészet olvasóinak külön bemutassuk. Már mintegy tíz éve szolgálja a hazai iparművészetnek úgy szólván minden ágát jeles tervező-tehet-

ségével, amelynek egyéb jó tulajdonsága mellett megvan az a nem eléggé méltányolható előnye, hogy minden ízében eredeti s szinte tüntetve kerüli mindazt, ami idegenszerű. Ebben a tekintetben Faragó megszívlelni való példát ad fiatal tervezőinknek, akik oly könnyen kápráztatják el magukat külföldi művészek alkotásaitól, s azt hiszik, hogy olcsó sikerhez jutnak, ha azokat szolgálai módon utánozzák. De vehetnének példát Faragótól abban is, hogy ő gondos tanulmány-nyal behatolt a különböző iparművészeti tehnikákba s így elérte, hogy tervei az anyaggal s annak megmunkálásának módjával számolnak, szóval könnyen megvalósíthatók.

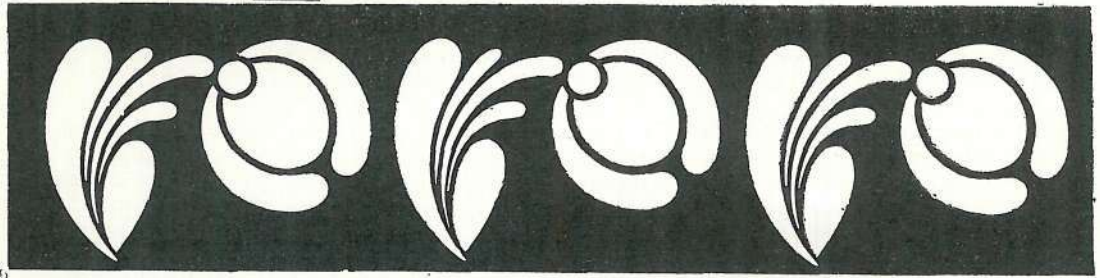
A hatvan mintalap összeállításánál első sorban tekintettel volt a műiparosok gyakorlati követelményeire, az ipariskolákra, a tanári továbbképzésre, valamint a művelt társadalom jogos igényeire. Kiterjednek pedig e tervezetek a faiparra, fémiparra, fafaragásra, himzésre, szövésre és síkdíszítményekre.

Egyelőre még csak a mű előfizetési felhívása jelent meg, az egész munka még az év végére készülhet el. Megjelenés után arra visszatérünk, de addig is legmelegebben ajánljuk figyelmébe az érdekelt köröknek. Megrendelhető a szerzőnél (Budapest, VIII., Népszínház-utca 8.) esetleg részletfizetésre is.

RÓH ISTVÁN: MAGYAR STÍLUSÚ RAJZMINTÁK, 80 ivrét lap képpel és 13 oldal bevezetéssel. Budapest, szerző kiadása, 1904. Ára 70 korona.

Egy munka jelent meg, amely megállítja mindazokat, akik érdeklődéssel viseltetnek a magyaros díszítő elemek s azoknak a rajzoktatás keretében való értékesítése iránt. Mert szerző ilyen kettős feladatot old meg művével. Egyrészt rajzmintákat ad a szakiskolák és általában a középiskolák növendékei számára. Lapjai a tanítás menetének megfelelőleg vannak összeállítva, a magyar stílus klasszikus példáin tanít a rajzolásra. Másrészt pedig a rajzpedagógiai szempont mellett, mint veszendőbe menő népies iparművészetünk emlékeinek gyűjtője s rendszeres feldolgozója is nagy érdemeket szerzett magának.

Egy nép sem foglalkozott talán rendszertelenebbül modern műipari tevékenysége közepette saját nemzeti ornamen-

GRÓH ISTVÁN

MAGYAR STÍLUSÚ RAJZMINTÁK

tikájával, mint ép a magyar. A gyűjtők szem elől tévesztették Gottfried Semper tanítását s nem az anyag sajátosságaitól és cél minémiségétől feltételezett munkálás, sem pedig a technika szempontjából nem világították meg a magyar ékítményes formákat, hanem csak a történelmi elemzést tűzték ki feladatúl és a formák definícióját. Pedig a művészettel összekapcsolt technikai alkotások (amelyekről az ornamentikát lefejtik a gyűjtők) sohasem önkényesek, tetszés szerinti eredményei az alakítás két tényezőjének, tudniillik az anyagnak és célnak.

E tekintetben Gróht úttörőnek kell elismernünk, mert nemcsak hogy odarajzolja a műtárgyat az ornament mellé, ami által megmagyarázza azt, hogy a díszítő elemek milyen értelemben és milyen elrendezés szerint alkalmazhatók, hanem ő az első, aki történelmi hatásokon belül a technikák döntő befolyását is kiérezte és feldolgozta a magyar ornamentikánál.

Sőt még a nemzetközi stílus magyaros elváltozásával is kibővíti a magyar díszítő stílus határait. Szerinte, igen helyesen „a nemzeti felfogásnak nem kell ugyanazon művészi formák felhasználásával megnyilatkoznia, mégis nemzeti marad“. A díszítő elemek átformálódnak időnkint úgy az idegen hatás, mint az új technikák felmerülése folytán. De az akcentus mindig magyar marad.

Az általános nemzeti jegyen belül azonban a díszítő elemek alkalmazásánál a differenciálódás következik. Azt vehetjük észre, hogy minden egyes iparágak sajátos jellegű ornamentikája van, ha mindjárt ennek az ornamentikának elemei rokonok is a többivel. Az anyag és megmunkálási mód szerint való megjelenésre a magyar ornament azért is különösen alkalmas, mert nem egyes növény képezte — mint Gróh szellemes megfigyelése bizonyítja — a motívumok előképét, hanem az egyes fajokat jellemző szerkezet, az eszményi egyszerűséggel felfogott profil vagy metszet. A naturalizmussal szemben álló tipikus formák mindenhez jobban igazodnak s így mindenkor és minden technika szerint változnak.

Gróh ezt bemutatja nekünk a menyegzőfestésnél, az agyagipari ornamenteknél, a kályhadíszítésekénél, az ónzománcos cserépedényeknél, amelyek a XVIII. században és már annak előtte dívtak. Ugyancsak iparágak szerint méltatja figyelemre a XIX. század agyag-

iparát, népies himzését, zsinórdíszítését, csipkét, kartonnyomását, fafaragását, székely kapuit, stb.

E kiadványnak 80 lapja azonban első sorban mégis csak a rajzoktatásra készült, „rajzmintáknak“ nevezi szerzőjük s sorrendjét is már úgy állapította meg, amint azt a tanítás kívánja. Célja velők az, hogy úgy az előállítónak, mint a fogyasztónak olyan nevelésben legyen része, mely egészséges nemzeti irányba tereli ízlését és megszeretteti a magyar ornamentikát. Az ornamentnek fontosságát így jellemzi: „az ornament, mint az iparművészet ékesen szóló nyelve, körülvesz, kísér mindennapi életünkben, nem mint fényűzés, hanem mint létszükséglet; díszíti otthonunkat, követ az utcán, ott van a házon, ruhán, ott van pénzünkön, szerszámainkon. Lelkünk, szépérzékünk produktuma ez és egész társadalmunkat véve, egyek vagyunk véle; az a stílus, a mely megnyilvánul általa, az mi vagyunk. Ha van egyéniségünk — akár az egyént, akár a nemzetet véve — akkor stílusunk is van“.

Még értékesebb a módszere, amivel a növendékek magyar irányú nevelését elérni törekszik, erről ráismerünk arra a Gróh Istvánra, aki az iparművészeti iskolán már több, mint hat éve oly kitűnő sikerrel tanítja a tervezést. Rajztanár és tervező urak, méltóztassanak észbe vésni: a magyar ornamentek nem arra valók, hogy folyton ezeket utánozzuk, ez ellen tiltakozik ízlésünk, lelkünk, mely lüktető életet, eredetiséget, új és új ötleteket kíván. E formák arra jók csak, hogy a rajtuk nevelkedett ifjú lélek, később, amikor megizmosodva, abba a helyzetbe kerül, hogy alkosson, vagy hogy véleményével irányítson, idegen befolyással dacolva, zavartalanul fejthesse ki egyéniségét. A magyar stílus története még nincs lezárva, az él és fejlődik, új formák jöhetnek létre, amelyek bár csakúgy különbözhetnek a megelőzőktől, mint a múltban történt, de azért magyarok lehetnek teljes mértékben. Aminthogy Horti, Faragó, Hollós, stb. tervezetein minden modernségük mellett is megérzik a magyaros zamat.

Látjuk tehát, hogy a „Magyar stílusú rajzminták“ címe alatt minő értékes anyag rejtőzik és nem tudjuk, Gróh mivel csinált nagyobb szolgálatot a magyar stílus ügyének, azáltal-e, hogy feltárta az ornamentika organikus szerepét a múltban, vagy hogy kijelölte a fejlődés irányát a jövőre vonatkozólag?